

УДК 378.046 – 021.68

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Кравченко Ганна Юріївна, доктор пед. наук, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м Харків, Україна

***Анотація.** У змісті розкрито значення впровадження методу проектів у практику освітньої діяльності вищих навчальних закладів. Доведено, що проектування є ефективною технологією навчання, яка спрямовує студентів на усвідомлену освітню діяльність і передбачає їх професійний розвиток.*

***Ключові слова:** проект, дослідницький проект, метод проектів, проектування, пошуково-дослідна діяльність.*

Інноваційна діяльність у навчанні студентів вищих навчальних закладів має різні форми й потребує принципово нових механізмів взаємодії теорії і практики. Одним із ефективних, проте мало використовуваних у сучасному інноваційному освітньому середовищі кафедр, є **метод проектів**.

Передумову впровадження методу проекту в практику освітньої діяльності кафедр вищих навчальних закладів (ВНЗ) становлять два основні мотиви: *пошук методів, які давали б змогу представити освітній процес як організацію переважно самостійної роботи студентів та прагнення розглядати освіту більш широко, ніж просто передачу певного обсягу знань.*

Уперше про **метод проектів**, який ще називали також **методом проблем**, заговорили в США у 20-их роках минулого сторіччя. Його засновниками були американський філософ і педагог Дж. Дьюї та його учень В. Кілпатрік. Цей метод почали широко застосовувати в США, Англії, Бельгії, Німеччині та інших країнах.

Термін «**проект**» з латинської «proectus» означає «кинутий уперед». У сучасному розумінні проект — це намір, який буде здійснено в майбутньому [4].

За визначенням А. Дахіна, термін «**проект**» має декілька значень. По-перше, проект – це попередній (орієнтований) текст документа (проекту концепції, проекту стандарту освіти, проекту програми тощо). По-друге, проект розуміють як певну акцію, сукупність заходів, об'єднаних програмою, або організаційну форму цілеспрямованої діяльності – дослідницької діяльності тих, хто навчається. По-третє, це діяльність, спрямована на створення (вироблення, планування, конструювання) будь-якої системи, об'єкта чи моделі [4].

Німецький педагог А. Флітнер характеризує **проектну діяльність** як навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки («Lernen mit Kopf, Herz und Hand»), тобто осмислення самостійно добутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї і оцінку результатів в кінцевому продукті [8].

Моделювання освітньої діяльності студентів ВНЗ передбачає дидактичну інтеграцію навчальних дисциплін, яка може бути *компенсаторною* (отримання нових науково-теоретичних знань), *технологічною* (розширення спектра професійно-практичних умінь та навичок), *інноваційно-практичною* (освоєння нового та ефективного досвіду), *творчою* (розвиток творчого потенціалу всіх учасників освітнього процесу) [3].

Для вищих навчальних закладів актуальним є створення та розробка *дослідницького проекту*, який за змістом може бути: *монопредметним* (виконується на матеріалі одного предмета); *міжпредметним* (інтегрується суміжна тематика декількох предметів; підсумковим, коли за результатами його виконання оцінюється засвоєння студентами певного навчального матеріалу; *поточним*, коли на

самоосвіту і практичну діяльність виноситься із навчального курсу лише частина змісту навчання.

Саме тому проектування стає ефективною технологією, яка спрямовує студентів на усвідомлену діяльність і передбачає їх професійний розвиток.

Застосування методу проектів сприяє реалізації певних педагогічних завдань, що стоять перед викладачами: *інтенсифікації освітнього процесу, підвищенню його ефективності та якості результатів навчання студентів; системній інтеграції предметних завдань, розвитку вмінь експериментально-дослідницької діяльності студентів; побудові відкритої системи освіти, яка забезпечує кожному учасникові (викладачу, студенту) власну траєкторію самоосвіти; формуванню інформаційної культури як студентів так і викладачів.* При цьому не звертати увагу на роль мотиваційного розвитку, який є процесом керованим не можна. Починається він із професіоналізації процесу навчання у вищій школі шляхом створення професійно-креативного навчально-виховного середовища. У такому середовищі складається система умов організації життєдіяльності майбутніх спеціалістів, які спрямовуються на формування їхнього ставлення до світу, до своєї майбутньої професійної діяльності.

Розглядаючи метод проектів необхідно звернути увагу, що в основу технології його реалізації покладено науково-дослідну роботу студентів, яка вибудовується на засадах співтворчості студентів та викладачів.

За такого підходу хороший проект повинен: *мати практичну цінність; передбачати проведення студентами самостійних досліджень; бути однаковою мірою не передбачуваним як у процесі роботи над ним, так під час її завершення; бути гнучким щодо напрямку роботи і швидкості її виконання; передбачати можливість розв'язання актуальних проблем; давати студенту можливість навчатися відповідно до своїх можливостей; сприяти прояву здатностей*

студента під час вирішення завдань більш широкого спектру; сприяти налагодженню взаємовідносин між студентами [5].

Найскладнішим для впровадження у навчальний процес дослідницьких проектів є організація цієї діяльності, а особливо *підготовчий етап*. Викладачі при плануванні на навчальний рік мають виділити в навчальних дисциплінах провідну тему чи декілька тем, які будуть винесені на проектування. Необхідно сформулювати відповідну кількість як індивідуальних, так і групових тем, робота над якими потребує засвоєння студентами необхідних знань і формування необхідного досвіду. Але викладачам слід мати на увазі, що проект студента дуже часто може перетворитися в реферат, а реферат просто «витагується» із Інтернету.

На жаль, шкільна система навчання наголошує на репродуктивних видах діяльності. Перехід до навчання у вищій школі та підвищення питомої ваги самостійної роботи під час виконання проекту, викликає у студентів молодших курсів певне незадоволення, оскільки вони не мають необхідних умінь і навичок саме такої творчої самостійної роботи, в них майже відсутні чітко усвідомлені мотиви і настанови на таку роботу. Пошуково-дослідна робота на молодших курсах спрямовується на організацію навчально-пізнавальної діяльності, яка сприяє надбанню студентами нового досвіду. При цьому студенти залучаються до процесу самостійного збору та опрацювання інформації, набуття знань і пошуку шляхів розв'язання проблеми. Пошуково-дослідна діяльність передбачає самостійну роботу з навчальною, науково-популярною та довідковою літературою, використання таких джерел нових знань, як аудіо-, відео-програм, системи Internet, комп'ютерних бібліотек, електронних підручників, веб-сайтів тощо. До пошуково-дослідної діяльності можна віднести: бібліографічний пошук, краєзнавчу роботу, дискусії з наукових проблем, моделювання певних процесів, фактів явищ, проведення навчального дослідження, допомогу

студентам старших курсів, магістрантам, аспірантам у проведенні дослідження, в обробці його результатів тощо [7].

Найпоширенішими методами студентських досліджень, крім роботи із літературою, є бесіди, опитування, анкетування, тестування, аналіз отриманих результатів, побудова схем, діаграм, таблиць тощо. В ході роботи студенти уточнюють отриману тему, по-новому її осмислюють, в результаті роботи роблять несподівані, часом парадоксальні висновки. Результати досліджень під час виконання проектів студенти оформлюють різним чином: готують презентації, веб-сторінки, буклети, стінні газети, ілюстрації, реферати, усні доповіді тощо. *Заключний етап* роботи – це захист проекту і презентація виконаної роботи. Виконаний проект можна презентувати на науково-практичній конференції, що проводить кафедра в межах навчального закладу.

Отже, пошуково-дослідна діяльність стає першою сходинкою до науково-дослідницької діяльності студентів, яка є однією з форм самовираження особистості студента, розвиває його творче мислення ініціативність, самостійність. Важливими особливостями самостійної роботи виступає те, що, по-перше, вона має яскраво виражений пізнавальний характер, а по-друге, формує професійну самостійність, здатність до творчого розв'язання не лише навчальних завдань, але й тих, що виникатимуть у подальшій професійній діяльності в умовах реального виробництва.

Узагальнюючи все вищезазначене, можна дійти *висновку*, що сьогодні проектна діяльність вважається одним із перспективних напрямів навчання, створює умови для творчої самореалізації студентів, підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей та набуттю практичного досвіду

вирішення реальних проблем майбутньої професійної діяльності, які проектується під час навчання. Необхідність упровадження проектної діяльності і застосування методу проектів зумовлена тим, що сьогодення вища освіта є сучасником процесу зародження нового світового відкритого освітнього простору. А ті, хто розпочав застосування методу проектів, вважають його однією із складових освітньої політики майбутнього, передбачає свідому освіту студента й глибоке педагогічне оновлення системи професійної діяльності викладачів.

Список використаної літератури

1. Динамическое лидерство в управлении проектами: учебное пособие / под ред. Д.С. Бушева. – М., 2002. – 365 с.
2. Ковшун Н.Е. Аналіз та планування проектів: навчальний посібник / Н.Е. Ковшун — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 344 с.
3. Кравченко Г.Ю. Проектний підхід у системі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів. Модернізація післядипломної педагогічної освіти. / науково-практичний журнал «Імідж сучасного педагога». - Полтава: ТОВ «АСМП», 2012. -№10 (129) – С. 13-16.
4. Полат Е. С. Метод проектов / Полат Е. С. // Метод проектов в университетском образовании / [под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск : БГУ, 2008. – С.34–42.

Автор

Кравченко Ганна Юрївна, доктор пед. наук, доцент кафедри педагогіки та іноземної філології Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, innovatica@ukr.net

Тези доповіді надійшли 31 січня 2017 року.

Опубліковано в авторській редакції.